

Z ISNEREM ZWIĄZANA „GLOSSA SUPER NOVUM TESTAMENTUM” (BJ 1496)*

JAN ISNER (ok. 1345-1411)

Filozof i teolog, organizator studiów na odrodzonym Uniwersytecie Krakowskim. Urodził się około 1345 r. w znanej rodzinie mieszczan krakowskich, przybyłej ze Śląska opolskiego. Po odbyciu początkowych nauk w Opolu, pracował prawdopodobnie w kancelarii cesarza Karola IV w Pradze (r. 1365). Po założeniu uniwersytetu w Krakowie odbył studia w tej uczelni, otrzymując prawdopodobnie, w latach 1370-1373, stopień bakałarza sztuk wyzwolonych. Potem studiował w Pradze, gdzie w roku 1375 uzyskał stopień magistra artium. 20 lutego 1375 r. rozpoczął nauczanie na wydziale sztuk wyzwolonych Uniwersytetu Praskiego. W latach 1378-1387 był członkiem komisji egzaminacyjnej na wydziale sztuk wyzwolonych z ramienia nacji polskiej. Studia teologiczne podjął około 1382 r. pod kierunkiem Mateusza z Krakowa. Wkrótce też otrzymał tytuł bakałarza in sacra theologia (1387 r.). Studia teologiczne ukończył w 1392 r. uzyskując licencjat z teologii. Nie zostało jeszcze ustalone czy doktorat z teologii uzyskał na Uniwersytecie Praskim czy na Uniwersytecie Krakowskim. W każdym razie już od 1397 r. pracował nad utworzeniem wydziału teologicznego na Uniwersytecie Krakowskim. W latach 1401-1411 był profesorem teologii. W 1409 r. założył bursę dla biednych studentów i tym faktem przede wszystkim utrwalił swoje imię. Zajęty własnymi studiami i wykładami uniwersyteckimi, zaangażowany w organizację i rozwój Uniwersytetu Krakowskiego, niewiele znajdował czasu dla własnej twórczości naukowej. Z zachowanych świadectw wynika, iż był raczej dobrym organizatorem, wykładowcą i kaznodzieją niż znanym autorem. Pozostawił jednak po sobie kilka traktatów i wychował kilku uczniów. Zmarł 23 maja 1411 r.

* Publikacja niniejsza jest trzecią z kolei pozycją przygotowaną w ramach prac nad repertorium polskich, średniowiecznych komentarzy biblijnych. W poprzednich tomach *Acta Mediaevalia* ukazały się dwie pierwsze prace z tego cyklu.

POGLĄDY

O poglądach filozoficznych Isnera można wnioskować przede wszystkim na podstawie pozostawionych przez niego kwestii filozoficznych. Wynika z nich, iż Isner nie był, jak dotąd sugerowano, szkotystą i nie należał do kierunku augustyńskiego. Zdaniem Markowskiego komentarze filozoficzne Isnera zostały napisane pod wpływem szkoły burydańskiej. Pierwszy na Uniwersytecie Krakowskim komentarz do *Fizyki*, pióra Jana Isnera, jest streszczeniem kwestii do *Fizyki* Jana Burydana; autor nie prezentuje w nim jednak zagadnienia impetu, ograniczając się do ogólnych uwag na temat ruchu. Kwestie Isnera de *Ars vetus* stanowią również streszczenie analogicznych dzieł Jana Burydana.

Z tego samego autora korzystał Isner przygotowując swoje kwestie do *Analitik pierwszych*, opracowując natomiast *Analitiki drugie* oparł się na komentarzu ucznia Burydana – Alberta z Saksonii.

Uczniami Isnera byli prawdopodobnie: Mikołaj syn Wiganda z Krakowa, Stanisław ze Skalbimierza, Mikołaj z Pyzdr oraz Mikołaj z Nysy.

DZIEŁA

1. De conscientia bona et mala (BJ 1449 k. 319-321 i BJ 2286 k. 99v-103).
2. Kazanie na śmierć arcybiskupa praskiego Jana de Jenzestein z r. 1400 (rkp. Bibl. Nar. Wiedeń 4206 k. 143-145; Wyd. F. Menčík. *Sitzungsberichte der Königl. Böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften*. Praga 1882).
3. Super missam (rkp. B. Corpus Christi Coll. Cambridge 500 k. 1-11; BJ 2220; Wyd. R.M. Zawadzki. *Joannis Isneri Expositio Missae*. W: *Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Exultae Spectantia*. Vol. 1. Warszawa 1971).
4. De abusionibus missarum (rkp. Bib. PAN Gdańsk S. Maria F. 171 k. 177-180v; wyd. M.T. Zahajkiewicz. W: *Acta Mediaevalia*, T. 2. Lublin 1974).
5. Oratio infra elevationem missae (rkp. B. Corpus christi Coll., Cambridge 537 k. 54).
6. Kwestie filozoficzne dyskutowane jeszcze w czasie studiów w Pradze (BJ 686 k. 147, 155/6).
7. Positiones doctoris (rkp. Bib. Uniw. Wrocł. I Q 381).
8. Disputatio respondens Johanni Monstrberg: Utrum Deus sit causa sufficiens (rkp. Marburg – Maihingen II Lat. 1. 4°. 57 f. 86 a, 96 a).
9. Puncta super duos libros Analyticorum posteriorum Aristotelis (BJ 1904 k. 108r-119v).

10. *Puncta super duos libros Analyticorum priorum Aristotelis* (BJ 1904 k. 95r-101v).
11. *Puncta super duos libros De interpretatione Aristotelis* (BJ 1904 k. 88v-95r).
12. *Puncta super Isagogen Porphyrii* (BJ 1904 k. 78r-81r).
13. *Puncta super Praedicamenta Aristotelis* (BJ 1904 k. 81v-88vb).
14. *Puncta super octo libros Physicorum Aristotelis* (BJ 1904 k. 1r-68va, kwestie uzupełniające k. 70ra-77rb).
15. *Glossa super Novum Testamentum* (BJ 1496).

LITERATURA

Czartoryski P.: Średniowiecze. W: *Historia nauki polskiej*. Red. B. Suchoński. T. 1. Wrocław 1970 s. 112, 116.

Joannis Isneri expositio missae. Ed. R.M. Zawadzki. W: *Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Excultae Spectantia*. Vol. 1. Warszawa 1971.

Kowalczyk M.: *Krakowskie mowy uniwersyteckie z pierwszej połowy XV w.* Wrocław 1970.

Markowski M.: *Burydanizm w Polsce w okresie przedkopernikańskim* Wrocław 1971, *Studia Copernicana* II.

Przymusiła A.: *O polskiej filozofii średniowiecznej na podstawie prac Konstantego Michalskiego, „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce”* T. 2 (XIII) 1970 s. 118.

Třiska J.: *De auctoribus et operibus universitatis Pragensi mediae aevi capitula*. W: *Acta Universitatis Carolinae*. T. 9 z. 1 Praga 1968.

Zahajkiewicz M.T.: *Msza św. w Polsce przed soborem trydenckim w świetle rodzimych komentarzy (expositiones Missae)*. W: *Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Excultae Spectantia*. Vol. 1, Warszawa 1971.

Zathey J.: *Jan Isner*. W: *Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy*, Wrocław 1971 s. 143.

Zathey J.: *Historia Biblioteki Jagiellońskiej*. T. 1. Kraków 1966 s. 50-60.

REKOPIS BJ 1496

Glossa super Novum Testamentum. Kodeks papierowy z w. XIV/XV, fol., kart 180, zawierający kwestie różnych autorów do ksiąg Nowego Testamentu. Na oprawie rękopisu istniała, jeszcze za czasów J.S. Bandtkiego, zapiska o następującej treści: „Novi doctores super Novum Testamentum, mgri Johannis Ysn̄eri”. Isner nie jest autorem tej kompilacji. Stegmüller podaje w *Repertorium Biblicum* informacje na temat istnienia anonimowych kopii fragmentów tego dzieła w kilku innych bibliotekach europejskich (Rep. Bib. 10761: 11317).

Isner przepisał *Glossę super Novum Testamentum*. Jest rzeczą możliwą, że wniósł do niej nieco nowych elementów. Porównanie fragmentów zamieszczonych przez Stegmüllera z omawianym przez nas krakowskim rękopisem wskazuje na pewne różnice, jakie między nimi zachodzą. Bez względu na autorstwo *Glossy super Novum Testamentum* zajęliśmy się nią zważywszy na fakt, że związana jest ona z osobą Jana Isnera i ze środowiskiem krakowskim, w którym funkcjonowała.

- 1r Gregorius: Quod caro Christi ad capiendum diabolus hamus fuit.
Ganifredus: Quod tria sunt nobis necessaria.
Ganifredus: Quomodo intelligendum sit, quod de Spiritu Sancto vel de Maria Christus esse dicatur.
- 1v Quod reprobatis iudeis, ad fidem gentilitas sit vocata.
Bernhardus: Quod magi fide stulti sunt ut fierent sapientes.
De magis et eorum muneribus.
- 2r Ganifredus: Quod temporalem gloriam frequenter periculum subsequatur.
Petrus de Ravenna: Cur Christus adventum suum ad Herodis tempus reservavit.
Quod Christus homo factus unam coepit habere stellam, qui condidit universas.
- 2v Ganifredus: Quod ad Christum fides, opus et devotio non perducant.

- De adoratione et oblatione magorum.
- 3r Quomodo antiquus serpens a fidelibus incantetur?
Petrus de Ravenna: Quod magorum oblatio copiosa sterilitatis arguat christianos.
Werricus: Quid offerre debeat christianus.
- 3v Daemoniorum quod triplex sit apparentium genus.
Ganifredus: Quod ad reprimendam superbiam necessaria sit nobis nostrorum memoria peccatorum.
Petrus de Ravenna: Quod Christi fuga misterii fuit non timoris.
- 4r Richardus: Quod bona confessio facit?
Bernhardus: De duplici deserto.
Petrus de Ravenna: Quanta sit utilitas et virtus ieiunandi?
- 5r Isaac: Homilia: Qualiter superductus est Ihesus?
Isaac: Homilia: Qualiter Christus diabolum superavit?
Ut contra omnes temptationes ad sacram paginam recurramus.
De duplici concupiscentia.
Quod diversae de causis in nobis temptationes nascantur.
De triplici statu humanae naturae.
- 6r Quanta opus sit nobis industria contra insidias temptatoris?
A quibus sit homini ieiunandum?
- 6v Hugo de sancto Victore: Quod tria ad perfectam poenitentiam requiruntur.
Petrus de Ravenna: Quod exercendis sit apta virtutibus pauperies expedita.
- 7r Bernhardus: Quod Christus in montem de virtutibus disputaturus ascendit?
De tribus montibus.
De tribus coelis.
- 7v Bernhardus: De prima beatitudine.
Quanta sit virtus voluntariae paupertatis?
De secunda beatitudine.
- 8r De tertia beatitudine.
De quarta beatitudine.
- 8v De quinta beatitudine.
De sexta beatitudine.
De septima beatitudine.
- 9r De octava beatitudine.
Bernhardus: In sermone de Adventu.
- 9v Hugo de sancto Victore: De duplici specie paupertatis.
Werricus: Quibus gradibus ad perfectionem coelestiam pervenitur?
De laude paupertatis.
- 10r Cassianus: Quod armis mansuetudinis bella libidinis comprimantur?

- Isaac: Quod octo illae beatitudines quasi sunt octo alabastra unguenti?
 Item de prima beatitudine.
 Quantum discordat sapientia Dei a sapientia mundi?
- 10v De secunda beatitudine.
 De tertia beatitudine.
- 11r Quid significant septem dies in fletu mortuorum antiquitus observati?
 De quarta beatitudine.
 De quinta beatitudine.
 De duabus misericordiae speciebus.
- 11v De sexta.
 Quod duobus modis sit commendandum cor.
- 12r Ganifredus: De misterio candelarum.
- 12v Cassianus: Quod vacuus virtutibus non debeat praedicare.
 Ganifredus: Quae sit iustitia modica, quae sufficiens, quae habundans?
- 13r Cassianus: Quod fraterna pax omni sit muneri praeferenda.
- 13v Ganifredus: Qui peccat in spe veniam demeretur.
 Ganifredus: Quomodo intelligendum sit: "Nolite iurare per coelum [...]?"
 Petrus de Ravenna: Quod christianus, ita eum dicamus extingui de scintillis.
 Quod qui ictum palmae non sustinet palmam victoriae vulneribus non acquirat.
 Cassianus: Quod iniurias irroganti debemus ex animo consentire.
 Petrus de Ravenna: Quod eleemosyna facta per iactantiam pauperi non tam consulat quam insulat.
- 14r Ganifredus: Quod eleemosynarum impensae afflictio corporis sit iungenda.
 Bernhardus: "Corde clamet ad Dominum qui vult exaudiri".
 De Oratione Dominica.
- 14v Ganifredus: De Oratione Dominica.
 Petrus de Ravenna: „Orationem longam non sustinet...”.
 Quod maculam coelo infert, qui coelesti origini non respondet.
 Cassianus: De Oratione Dominica.
- 15r Bernhardus: Quod aliter a perfectis aliter ab imperfectis inunien-
 di(?) mittantur.
 Hugo de sancto Victore: Quid gulae vitium specialiter temptatio nominetur?
 Quod qui servire Deo renuit, servus efficitur vitiorum.
- 15v Petrus de Ravenna: Quod hypocrisis vitium de remediis creat.

- 16r Bernhardus: Unde dicatur: „simplex oculus”, unde: „nequam”?
- 16v Petrus de Ravenna: Quod non sit magnopere pro temporalibus supplicandum.
- 17r Petrus de Ravenna: Quam sit miserum-terrena, cui coelestia promittuntur.
Hugo de sancto Victore: Quod iudicii nostri qualitas de nostra pendeat voluntate.
Quomodo intelligendum sit: „In qua mensura [...]”?
- Bernhardus: Quod superbia in homine censetur.
Quod via vitae tripliciter distinguitur.
Cassianus: Quod perfectio sit pauperum.
- 17v Isaac: Quod possibilitati nostrae divina pietas se conformet.
Quae sit forma perfectae vitae?
Quanto affectu agenda sunt opera pietatis?
- 18r Item homilia ut supra.
De triplici infirmitate.
De tribus partibus iustitiae.
Quanta sit dignitas sacerdotum?
- 18v Petrus de Ravenna: Quod servus Christi stare debeat non iacere.
Bernhardus: Qui sibi non confunditur iure aliis praeponatur.
Petrus de Ravenna: Quod nautae non probat serenitas sed tempestas.
- 19r Quod Christus odor paradisi non nos quaesierit.
Quod maligni spiritus desiderant mortem hominum, qui sic desiderant mortem porcorum.
De conversione Matthaei.
- 19v Quod autem naturam suam repetens caelestes animas ad inferna deponat.
Quod sit in conversione divitium attendendum.
Quare resurrectus iacere noluit ut resurgerent qui iacebant?
Quod acquirenda re dilecta, nulla revocet difficultas.
- 20r Quod ad malum malos livor uniat, qui bonos dividere consuevit.
Quod Evangelistae primum de agni vellere texuerunt regalis purpuram vestimenti.
Quod in desperatis causis saepe sit magistra necessitas.
Quod potenter Christi corpus subveniat cuius vestis fimbria sic medetur.
Quod sola perseverantia de virtutibus coronet.
- 20v Quod auris oculique ratum testimonium fiat.
Ganifredus: Quid per arundinem, quid per vestimenti molliciem designatur?
Werricus: Quod Baptistae sanctitas tam Christi quam evangelistarum praeconiis commendatur.

- 21r Bernhardus: Quod regnum Dei solum quattuor genera hominum possidebunt.
Ganifredus: Quod Johannes victu et habitu monastica vitam designat. Quod tam regnum Dei quam infernus quidam furantur, qui rapiunt aut mereantur.
- 21v Bernhardus: Quod Johannes victu et vestitu poenitentiam praesignavit.
Quod Dominus ad refectorem convocans viam monstrat.
- 22r Ganifredus: Quanta dementia sit, contempta refectore, coelesti labori et oneri inhaerere?
Hugo de Sancto Victore: Quod ad Ihesum veniens de quovis incommodo remedium sortiatur.
De triplici labore.
- 22v De triplici confusione.
Bernhardus: Quod sola caritas onus Christi leviget, ungat iugum.
Quod veram mansuetudinem humilitas vera gignit.
Item de gemina humilitate.
De duplici genere humilitatis.
- 23r Cassianus: Quod melior sit infirmitatis conscientia >quam< vanitate virtutum.
Quod caritatis iugum non premat sed uniat.
Petrus Damiani: Quod multa mala, licet modica, grandi alicui valent aequari.
Ganifredus: Quanto affectu a Domino diligamur?
- 23v Bernhardus: Quod in nobis et quae semina seminaverunt.
Petrus de Ravenna: Quod instet diabolus dormire servi [...]
- 24r Bernhardus: De thesauro, qui in agri corpore invenitur.
Ganifredus: Quod thesauri, margaritae, sagenae parabolis signentur.
Triplex profectus.
- 25r Hugo de sancto Victore: Qualiter thesaurus in agro cordis sit quaerendus sapientiae?
Petrus de Ravenna: Quomodo livor oculum mentis claudat?
- 25v Quod Pater Ihesu mundi fabricam non malo tendit, sed praecepto.
Hugo de sancto Victore: Quam turpe sit monacho potentibus in illatis adulari.
- 26r Quod duo sunt, quae gratiam soleant impugnare.
Petrus de Ravenna: Quanti ad unius animae praedam hostium cunei glomerantur?
Isaac: De duobus egressibus Salvatoris.
Ubi Christo debeamus occurrere?
- 26v Quid sit mulier chananea?

Quod quattuor modis fides dicitur magna.

Quod Dominus in institutione sacramentorum non perditionis causas, sed salutis quaesierit.

Bernhardus: Quod humanus affectus contra divinum consilium minime sit sequendus.

Quod salutiferi crucis clipeo universa mala iacula propulsantur.

27v De triplice genere ferentium crucem Christi.

28r Petrus Lombardus: De quattuor crucibus.

Ganifredus: Quantum conferat homini vera sui cognitio?

Quod ad nostram cognitionem gradu triplici nominamus.

28v Adam de Perseverantia: Quibus virtutibus pollere debeat, qui Christum transfiguratum desiderat intueri?

Quomodo tribus, scilicet: Christo, Eliae et Moysi, tria tabernacula faciamus?

29r De tribus zelatoribus.

Bernhardus: Quod non omnia scandala aequae sunt aequalitate pensanda.

Petrus de Ravenna: De triplici genere scandalorum.

29v Bernhardus: De diversis generibus scandalorum.

Belduinus: Quod oculus fidei lumen eripiat rationi.

Gilbertus: De veritate.

30r Ganifredus: Quod amator medii medius non sit nisi in suo nomine congregatis.

Petrus de Ravenna: Quam facile congregationis semper obtineat apud Deum.

Bernhardus: De colloquio Simonis et Jhesu.

Contra eos, qui exemplo patrum veterum divitias volunt possidere.

30v Quod sola iustitia animam possit sacrare.

32r De his, qui sibi centuplum causantur deesse.

32v Quid sit centuplum repromissum?

Quid sit filium hominis crucifigi?

33r Bernhardus: De ministerio Salvatoris.

Ganifredus: Quomodo a nobis Christi passio mystice comprobetur?

33v Bernhardus: Quibus vinculis iumentum domini sit solvendum?

Ganifredus: Quod devotioni debeant poenitentiae digni fructus.

34r Ganifredus: Quod per fructus nostros Dominus reputat fructus suos.

Ganifredus: Quod expositio parabolae de rege et nuptiis, quas fecit filio suo.

35r Bernhardus: De duabus poenis inferni.

Hugo de sancto Victore: Qualiter Dominus in se, qualiter in proximo sit amandus?

Bernhardus: De tribus generibus hominum sequentium Salvatorem.

35v Quod virtus non sit humiliatio sed humilitas.

Gilbertus: Quod omnis vacatio contemplationis sit dicenda.

36r Bernhardus: Quod imprudentia praelati redundat periculum subditorum.

Petrus de Ravenna: Contra vitium ebrietatis.

Ganifredus: Quod per terrenarum similitudinem nuptiarum ad terrenas delicias invitavit.

Quod veniens sponsus et reprobos in tenebris et electos inveniat quiescentes.

Petrus de Ravenna: Quod Deus vendidit amore pauperis regnum suum.

36v Bernhardus: Quod ignis aeterni nomine, poenarum infernalium universitas designetur.

Balduinus: De Dominici Corporis Sacramento.

37r Quod homo magis Deo credere debeat quam sibi.

Quod calicis acceptio voluntariam significet Domini passionem.

Quod diverse diversa efficiat calix.

Quod mortis dignus sit, qui de vitae calice mortem bibit.

37v Quod vinum novae oboedientiae genus signat.

Bernhardus: Quod Christus passivus affectum suscepit infirmorum.

38r Ganifredus: De quattuor vigiliis et earum horis.

Bernhardus: Quod et militis gladius debet ecclesiae militare.

38v Quod Christus ductor dici debuit non seductor.

Quid nobis insinuet resurrectio Salvatoris?

Homilia super „Vespere autem sabbati”.

40r Petrus de Ravenna: De misterio resurrectionis Christi.

40v Petrus Damiani: Quod Deus a dilectis suis non sustineat separari.

Incipit Marcus

Canifredus: Quod tam vanitatem cordis quam corporis persequi debeamus.

41r Richardus: Quod ad veram poenitentiam quattuor requiruntur.

Quod non nisi mundaе conscientiae (!) vinum laetificans infundatur.

Quod qui vere Christum sequitur, sacrae paginae sententias colligit meliores.

41v Petrus de Ravenna: Quod non correctioni, sed calumniae studebant criminum amatores.

Bernhardus: Quod exemplo Christi parentes non sint carnaliter diligendi.

Petrus de Ravenna: Quod quae diabolus non potuit movere muneribus, temptat adulationis pulsare.

Quod Diem – Christum apostoli duodecim, quasi horae totidem, comitantur.

Quod facile deviat a iustitia, qui Deum non habet in causa.

42r Quod in triduo Dominum sustinemus.

Quibus vitiis refectio spiritualis impeditur?

42v Ganifredus: Quomodo specialiter reficitur triduo sustinens Salvatorem?

Quod carnis motus reprimi valeat, per gratiam Dei, non sanari.

Ganifredus: Quod nobis rigidi et proximis esse propitii debeamus.

Quod Christus cum quattuor modis vivificat peccatores quasi quattuor horis inspiratus advenit.

43r Bernhardus: Quod Christus non cesserit opprobriis iudeorum.

44r Bernhardus: Quod auris hauriat in praesenti...

Quod per aures intrat vita per quas mors primitus introivit.

Quod fides mortua in homine – Christus mortuus sit in sepulcro.

De aromatibus mentis.

44v De aromatibus linguae.

45r De aromatibus manus.

Bernhardus: Quod resurrectio Christi quidam fuerit solis ortus.

46r Petrus de Ravenna: Quod sol quicquid amiserat in meridie recuperat in aurora.

Bernhardus: Quod ascensurus Dominus discipulorum duritiam increpavit.

46v Quomodo sancti signa specialiter operentur?

Ganifredus: Quod Dominus resurrectionis suae testimonium multipliciter voluit commendare.

Qualiter iustus omni convenit creaturae.

47r Bernhardus: Quod interdum sine baptismo fides proficiat ad salutem.

Incipit Lucas

47v Ganifredus: Quod lex muta iuxta litteram loquitur spiritualiter.

Petrus de Ravenna: Quod in silentio nox concipitur et mitteretur.

Bernhardus: Quod in Nazareth missus angelus designat Christum, florem virginitatis, amare.

48v Petrus de Ravenna: Quod angelis cognata virginitas ab angelo salutetur.

Quod se Virgo indigna angelica salutatione reputabat.

49r Quod qui Mariam – dona gratiae nobis contulit, eam a nobis voluerit honorari.

- 49v Bernhardus: Mediante carnis umbra, Virgo ferre potuit divinitatis potentiam.
Quod sit multiplex benedictio fructus uteri virginalis.
- 50r Ganifredus: Quod Christus ut nostra alligaret vulnera pannis est involutus.
Bernhardus: Quod panni Ihesu nobis praedicant paupertatem.
Quod in tribulationibus bona voluntas sine opere sufficiat ad salutem.
- 50v Quod qui proprio opere quaerit gloriam, perdit pacem.
Ganifredus: Quod sancti cum suis interfecto-ribus pacem habent.
Hugo de sancto Victore: Quod bona voluntas sola sibi sufficiat qui cum non valeat operari.
- 51r Adam de Perseverantia: Quod per Christi praesaepium ordo monasticus significatur.
- 51v Quod Emmanuelis omnia nomina Ihesum sonant.
- 52r Quare Christus voluit circumcidi?
A quibus nobis salutis testimonium sit quaerendum?
- 52v De misterio octo dierum.
- 53r De die iudicii.
De die prudentiae.
De die fortitudinis.
De die temperantiae.
De die devotionis.
- 53v De die patientiae.
De die humilitatis.
De die discretionis.
- 54r Werricus: Quod praesens tempus nobis sit ad poenitentiam concessum.
De misterio turturis et columbae.
Ganifredus: De Salvatoris oblationibus et qualiter a nobis sint offerendae.
- 54v Adam de Perseverantia: De quattuor oblationibus Christi.
- 55r Ganifredus: Quod qui Christum suscipere voluerit ei non debet esse spes et timor.
Odo: Quod Ihesum in ulnis accipere sit gemine bonae operationi operam dare.
Ganifredus: Qui, ubi et quomodo Christum debeat invenire.
- 55v Adam de Perseverantia: Quod triplicem laetitiam canticum Simeonis [...]
Quod Christi dilectio gladius appellatur.
- 56r Ganifredus: Quomodo nobis invicem Christum offerre et suscipere debeamus?

- Hugonis de sancto Victore: Quid significet illud, quod Ihesus an-
 norum XII ascendit in Jherusalem?
- 56v Bernhardus: Quod humanam superbiam Dei subiectus condemp-
 naret.
 Ipse semper aequae sapiens aequae fuerit otiosus.
- 57r Si consultius sit linguam quam malleum sustinere?
 Werricus: Quod Johannis condempnentur exemplo, qui ceteris de-
 trahunt ut appareant gloriosi.
 Ganifredus: Cur ad ostensionem sui Spiritus >spiritus< Sanctus
 columba<m> elegit?
- 57v Wilhelmus: De triplici processione Spiritus Sancti ad homines.
 Ganifredus: Explanatio de locutione evangelica cum turbae irruer-
 rant.
- 58v Wilhelmus: De triplici processione Spiritus Sancti invisibiliter.
- 59r Petrus Damiani: Quod Deus, dum, quae nostra sunt, a malis aufer-
 ri permittit.
 Henricus: Quomodo Deus in futuro replebit animas beatorum?
 Ganifredus: Quod qualem mensuram obtulimus in meritis talem
 sumus in meritis accepturi.
 Petrus de Ravenna: Quod qui motus est ad preces audire >multo<
 multo magis exaudiet ecclesiam pro resurrectione supplican-
 tem.
- 60r Quod peccatorum lacrimae coelum rigent.
- 60v Quod nequaquam Dei iudicia nostris sordibus inquinentur.
 Quod amore solo dementis criminibus triumphemus.
- 61r De contritionis unguento.
 De unguento devotionis.
- 61v De pietatis unguento.
 Willbertus: Quod Ihesu tactus dulcis est, sed dulcior attrectatus.
 Bernhardus: Quod vir iustus et humilis vestimenti Christi fimbria
 nominetur.
 Ganifredus: Quod ut Christum sequamur nos nobis oporteat abne-
 gare.
- 62v Gilbertus: Quod qui non dormit in saecularibus non vigilat in divi-
 nis.
- 63r Ganifredus: Quod periculum sit sine labore praemium percipere la-
 borantis.
 Bernhardus: Quod Christus in mundum veniens castrum dicitur
 introisse.
- 63v Quomodo castrum corporis sit servandum?
 Quomodo peccatoris domus in carcerem commutetur?
 Quomodo carcer per poenitentiam in domum reformetur?
 Quae sit domus Juda, sed vacans?

- 64r Qui sint, qui Domino domum parant?
 64v Quare Martha Christum susceptet non Maria?
 Quanta sit contemplationis dignitas, quae habet ubique Dominum defensorem?
- 65r In quibus Maria, Martha, Lazarus debeant occupari?
 A quibus carere debeant Martha et Lazarus et Maria?
- 65v De quattuor diebus quibus iacet Lazarus in sepulcro.
 De castro cordis humani et qualiter muniatur?
- 66v Quid Christus intellectui quid conferat actioni?
 Quod non omnibus uniformiter gratia formatur.
 Hugo de sancto Victore: Quod tria in vere poenitentibus debeant inveniri.
- 67r Ganifredus: Quod praedicationi nec contemplatio, nec lectio valeat comparari.
 Bernhardus: Quid sit tres panes, qui petendi sunt ab amico?
- 67v Quod a Patris muneribus omnis suspitio sit tolleranda.
 Ganifredus: De malitia hominis tripartita.
 De malitia carnis.
- 68r De malitia oris.
 Quod desiderat a se postulari bonum spiritum bonus Pater.
- 68v Isaac: Homilia: Quod unusquisque familiariter ab uno aliquo daemone temptationibus fatigatur.
 Quibus sermonibus lingua debeat occupari?
 Quod tribus modis lingua loquitur verba Dei.
 Hugo de sancto Victore: Quomodo malitiam sapientia vincit.
- 69r Bernhardus: Quod multiplex est efficacia Verbi Dei.
 Petrus de Ravenna: Quod non sit domus dissensionis sed pacis.
- 69v Bernhardus: Quod domus debet esse causa (?) ut proximus diligatur.
 Petrus de Ravenna: Quod quibus dura parantur certamina magnis praemiis munerantur (?).
 Quod sacculus, qui per manum pauperis coelis invehitur, annulo fidei sit signandus.
- 70r Wilhelmus: De lumbis diaboli et eius fillis.
- 70v Quod tripliciter lumbos praecingere debemus.
 Quod qui terrenis contempti sunt, coelestia non exspectant.
 Ganifredus: Quod merito arguendus sit, qui ad Christi memoriam nec livore afficitur.
- 71r Bernhardus: Quod male suae radici respondeat populus Iudeorum.
 Ganifredus: Quod >male< <mala> anima sit anima, quam nec praecepta, nec promissa sursum erigunt.
 Petrus de Ravenna: Quod Christus grano sinapis mystice comparatur.

- 71v Ganifredus: Quod in dilectione magnus, maius, maximus sive minimus iudicetur.
Bernhardus: Quod iuga bovm emerint, qui sub corporis sensibus incarnantur.
- 72r Gilbertus (?): Quantae dementiae sit iuga bovm emere, qui sub uno deficit et succumbit.
- 72v Ganifredus: Quantae dementiae sit cum humanus animus recalcitret contra Deum.
Quod prava sit humana malignitas alium iudicare.
- 73r Quantae malitiae sit erroneum non acquiescere revocandi.
- 73v Wilhelmus: Quod gementes pro peccatis spiritum accipiant in columba.
Bernhardus: Quod quattuor status conversionem nostram soleant praevenire.
- 74r Quod tripliciter servimus principi tenebrarum.
Wilhelmus: Quantum contulit nobis Deus noster.
- 74v Ganifredus: Quibus dictis a Domino receditur.
Petrus de Ravenna: De filio prodigo.
- 75v Gilbertus: Quod multis indulgeat Deus, quibus tamen dilectionis suae copiam non indulgeat.
Werricus: De prodigo filio.
De laude humilitatis.
- 76v Gilbertus: Cum quanta pietatis familia pater occurrat filio revertenti?
- 77v Ganifredus: Explanatio lectionis: de villico, de Lazaro et divite.
Petrus de Ravenna: De divite et Lazaro.
- 78v Bernhardus: In libro de vita clericorum: Quod eos, qui in praesenti bona sua receperunt, aeternus maneat cruciatus.
Petrus de Ravenna: Quod oculus, nisi cum virtuti apparuerit nusquam debeat avolare.
- 79r Quod fratris improbitas frenesi (?) mentis ascribenda sit, non personae.
Bernhardus: Quod quaedam sunt, quae sancta habent meritum, non sancta reatum.
Quantum scilicet malum sit ingratitude?
- 80r Ganifredus: Qualiter regnum Dei in nobis habeamus?
Cassianus: Quibus indiciis Dei regnum vel diaboli discernatur.
Ganifredus: Quod inter omnia pericula iugiter sit orandum.
- 80v Gilbertus: Quod pharisaeus Deo displiceat placens sibi.
Quod Deo non omnis gratiarum actio sit accepta.
Isaac: Homilia secunda: De eo qui cum aperiatur oculus exterior, interior excaecatur.

- 81r Petrus de Ravenna: De Zacheo publicano.
Ganifredus: Explanatio lectionis: „Cum appropinquaret Ihesus Iherosolimam [...]”.
- 81v Hugo de Sancto Victore: Per quae crimina mens hominis domus Domini prophanetur?
Ganifredus: Quod mentis caput levandum sit in adversis, in prosperis dimittendum.
- 82r Balduinus: Quod illis hoc sacramentum proficiat qui mutantur.
Quod Christus in calice suo poculum nobis amatorium propriat.
Bernhardus: Quam vivendi formam Christus praelatis ecclesiae dedit?
- 82v Ganifredus: Quod carnis cura postponenda sit ut scientia efficacior habeatur.
Hugonis de sancto Victore: De duobus gladiis.
Cassianus: Quod manifesto odio gravior sit simultas.
Molliti sunt sermones eius [...] et ipsi sunt iacula et alibi verba callidorum mollia.
- 83r Bernhardus: De malo detractationis.
De triplici genere detractationis.
- 83v Quo sit ordine miserandum (?).
Quod ineffabiliter humana fragilitas misericordia Dei salvatur.
Ganifredus: Quod sicut in esu lignum et lignum crucis et lignum tulit universe.
- 84r Gualbertus: Quanta latronis confessio contineat opera pietatis?
Hugo: Quod per latronem in cruce primus Adam mystice designetur.
Quod praesentis vitae tribulatio requiem mereatur.
Quam humilis quam fidelis fuerit latronis confessio?
- 84v Petrus de Ravenna: Quare mulieres apostolis circa curam mortui (?) sollicitum (?) praeferantur?
Richardus de sancto Victore: Quod dum in carne vivitur quasi in facie peregrina appareat contemplanti,
- 85r Werricus: Quantus profectus sit in convivis (?) observantiae disciplinae?
Bernhardus: Quod Deus potentiam suam subtrahit ut avidius quaeratur.
Quod tria debeat facere cognitor veritatis.

I n c i p i t J o h a n n e s

- Hugo de sancto Victore: Quare dicatur – „Filius Verbum Patris”?
Bernhardus: Quanta sanctis a Domino pietas et gloria sit collata?
Quod Verbum Dei sequendo quam legendo melius teneatur.

Werricus: Quod is, quem Christi non laetificat nativitas, vel impius vel reprobus iudicatur.

Bernhardus: De triplici gratia Dei.

86r Hugo de sancto Victore: Quod meritum sit fidei non videre quod credit.

Bernhardus: Quod Christus non morbos venit tollere, sed peccata. Quod „spolia” significat „agni Dei”.

Petrus Damiani: Quod malus minister effectum non minuat sacramenti.

Bernhardus: Quod merito sit misericors, qui fontem misericordiae percurit.

Quod in verbo virginis fides et modestia commendatur.

86v Gilbertus: Quod faciliter fides impetrat quam verecundia comitatur.

Bernhardus: Quod exemplo Christi conversos ad Dominum, parentum cura non debeat occupare.

Quod multiplices egent purificatione multipliciter inquinati.

De sex hydriis.

Quod „mensurae” significant „hydriarum”.

Quod sponsae non copula, sed praeparatio per evangelicas nuptias designetur.

Quod praelati subditis tutiant ut caritas subsequetur.

Quod aquarum tria genera Christus in suo nobis corpore consecravit.

Hugo de sancto Victore: Hydriis et mysteriis nuptiarum.

De duplici dilectione, Dei scilicet et mundi.

87r Ganifredus: De quattuor modis generationum.

Quod tria sunt locorum genera.

87v Alfridus: Quod abruptione (?) locis in homines Spiritus Sanctus adveniat.

Bernhardus: Quod exemplo Christi ascendamus prius descendere debeamus.

Ganifredus: Quod in nobis crescat Deus, cum ea, quae ad carnis curam >pertinet< <pertinent>, minitantur.

Hugo de sancto Victore: Quod ante intelligibilem aetatem, nec malum ad culpam, nec bonum ad meritum, reputatur.

88r Ganifredus: Quod qui nunc per poenitentiam sanari negligit, in posterum non valebit.

Hugo: Quid per aquae motum, quid per quinque porticus designetur?

Gilbertus: Quod sancta collatio et vulnera curat animae et eam multiplicat (?) caritate.

- 88v Bernhardus: Quod usque in finem aequanimiter debemus pro Deo
ferre corporis passiones.
Quod triplicem furorem (fervorem?) Johannes habuit et splendo-
rem.
Adam de Perseverantia: Quid per quinque panes ordaceos figure-
tur?
De duobus piscibus.
Bernhardus: Quod a Patre ad Filium nisi voluntarii (?) non trahun-
tur.
- 89r Quod poenitentiam agere sit Christi carnem spiritualiter mandu-
care.
Petrus Dāniani: Quantum christiano expediat Christi sumere sa-
cramenta?
Bernhardus: Quod sit carnem Christi spiritualiter manducare.
Quod aliter reprobis, aliter electis sapiat Verbum Dei.
Werricus: Quod sermonem Dei durum facit nobis duritia cordis
nostri.
- 89v Bernhardus: Quod animae vita iustitia nominetur.
Quod oratio fidelis a Domino non spernitur.
- 90r Hugo de sancto Victore: De quattuor libris vitae.
Petrus Lombardus: De triplici libertate.
Ganifredus: Quod per fidem et opera humani cordis caecitas illu-
stretur.
- 90v Quod consideratio coelestium oblivionum pariat terrenorum.
Balduinus: Quod nemo debeat esse scrutator temerarius circa se-
creta Domini.
Werricus: Qui se non humiliaverit per ostium ovile non impetrabit.
Adam de Perseverantia: Quae octo convenient (?) pastoris officio?
- 91r Ganifredus: Quanti periculi sit oves ab omni pastoris monitis dis-
sentire?
Petrus de Ravenna: De resuscitatione Lazari.
- 92r Bernhardus: Quod facile fides impetret quam verecundia comite-
tur.
Gilbertus: Quod peccatum remissum a Domino nemo debeat re-
tractare.
Ganifredus: Quod anima, nisi perdita fuerit, propter Deum minime
conservetur.
- 93r Bernhardus: Quod perdenda sit vel martyrio vel poenitentia vita
carnis.
De quattuor generibus hominum.
Adam de Perseverantia: De triplici silentio et quadruplici iudicio
mundi.

- 93v Ganifredus: Quomodo Christus exaltatus omnia ad se trahit?
 Quomodo electos Dominus ad se trahit?
 Gilbertus: Quod Christi passionis contemplatio ad se rapiat animam contemplantis.
 Adam de Perseverantia: Quod Christi lucra impediatur negligentia pastorum.
- 94v Bernhardus: Quod pedum ablutio contineat sacramenti.
 Petrus Lombardus: Quod a nobis sint quattuor diligenda.
 Bernhardus: Quod dupliciter intelligatur: „Ego sum veritas et vita”.
 Adam de Perseverantia: Quod quasi ignis in lampada sit in sanctorum cordibus amor.
 Ganifredus: Quod ideo Christus in carne apparuit, qui ad divinitatis intuitum nostri cordis oculum praepararet.
- 95r Quomodo fructuose sermo Dei sit servandus?
 De caritate Christi nimia.
- 95v Balduinus: Quod caritas de Deo facit quicquid velit.
 Bernhardus: Quod ignorantia contemptum excusare solet.
 Quod carnis illecebris spiritualis consolatio non miscetur.
 Hugo de sancto Victore: Quod et mala praeterita et collatam nobis gratiam debeamus iugiter meminisse.
 Ganifredus: Quod non petit in Nomine Domini, qui temporalia postulat, non aeternum.
- 96r Petrus Lombardus: Quid sit esse cum Domino?
 Hugo de sancto Victore: De his, qui praesumptorie Deum quaerunt.
 Gilbertus: Quod Christus magis horreat linguarum stimulos quam spinarum.
 Bernhardus: Cur Christus crucis ignominias et processionis gloriam copulavit.
 Quod Christus in crucis stipite iugiter invenitur.
- 96v Ganifredus: Quare Johannes – filius Matris Virginis – appelletur?
 Grinaldus (?): Quod sit quadriga qua deferamur ad coelum?
 Balduinus: Quod latronum crucifragium (!) et bonum accipitur et malum.
 Hugo de sancto Victore: Quod desiderium, etiam bonum, debet discretionem consilii castigari.
- 97r Ganifredus: Quomodo Maria quaesivit Dominum et invenit?
 Quod quibusdam Christus hortulani peregrini species gerat vicem.
- 97v Bernhardus: Quod vires corporis ardens affectio non metitur.
 Quod ibi quaeratur gloria ubi vanitas non subripit.
 Quod fides percipit, quod manus vel oculus non meretur.

- 98v Ganifredus: Quod Christus secundum carnem factus est frater noster, ut nos secundum spiritum suos fratres.
 Petrus de Ravenna: Quod apostolos ad mortem, vincula et carceres, mittat caritas non potestas.
- 99v Ganifredus: Explanatio Evangeliae: „Thomas unus de XII [...]”
 Quam modeste Thomam Dominus increpat.
 Quod ob humiliationis custodiam Christus in nobis remanere, peccatorum patitur cicatrices.
- 100r Bernhardus: Quod de Christi vulneribus fons ortus est veritatis.
 Petrus de Ravenna: Quod circulum (!) mentis exacuatur mens amoris.
- 100v Bernhardus: Quod ceteris apostolis naviculae singulae, Petro navis maxima universitas sit commissa.
 Qualis pastor esse debeat, qualiter pascere gregem Dei?
- 101r Petrus de Ravenna: Quod numquam eius discipulus et aegrotus causas et scientiam et sanitatem, si sibi relictis fuerint, consequantur.

Incipit Actus Apostolorum

- Odo: Cur ad consolandos apostolos duo tantum angeli descendunt iuxta illos?
 Bernhardus: Quod status transmigrat aspectus in coelum in apostolis commendatur.
- 101v Quod ad terrenam virtutem exemplum apostolicum nos invitat.
 Quod Judas nec coelo nec terra dignus recipi fuit.
 Quod vinum de vera vita (?) fustum et apostolos debriavit.
- 102r Balduinus: Quod non sit sacerdotis evangelici pecuniam possidere.
 Bernhardus: Quod Christum persequitur, qui corpus eius in ecclesiam impugnat.
 Quod a suis rectoribus specialiter ecclesia impugnetur.
 Quod Christum persequitur, qui salutem impedit animarum.
- 102v Quae sit forma verae oboedientiae?
- 103r Ne praesumant magistri fieri, qui discipuli non fuerant.
 Cassianus: Quod Deus ob humilitatis gratiam hominem docere velit ab homine.
 Bernhardus: Quod non sit dignus... regere, qui in vigilia noluerit laborare.
- 103v Bernhardus: Quid sensualitas animae designetur?
 Hic arguuntur monachi ciborum differentias observantes.
 Balduinus: In quibus versari debeat consideratio sacerdotum?

Incipit Ad Romanos

- Quod vera sapientia illuminat pariter et inflammat.
- 105r Quod caritas in alterum semper tendat.

- 105v Petrus de Ravenna: Quod genus humanum mors terno devoret ore.
 Quod lex peccati vulnus apparuit non sanavit.
 Quod periculosior sit infirmitas, quae patitur recidivum.
 Richardus: Quod sit novitas (?) nullis passionibus subiacere.
 Richardus: De triplici homine et triplici cruce.
 De homine terreno.
- 106r De cruce hominis terreni.
 De cruce carnalis hominis.
 De animali homine.
 De cruce hominis animalis.
- 106v Petrus: Quod lex peccati sit occasio, non peccatum.
 Balduinus: Quod carnis motus canum latrantibus et latrunculis comparetur.
 Bernhardus: Quod in nobis vitia non sint mortua, sed compressa.
 Quod boni dicendi sunt, qui mente serviunt legi Dei.
- 107r Hugo de sancto Victore: Quod Dei non vivit spiritu, qui eius eloquium non attendit.
 In quibusquisque canis debeat vel non debeat oboedire?
 Bernhardus: De triplici libertate.
 Quomodo sanctis et mala cooperantur in bonum?
- 107v Quod bonus sit comes bono spiritui corpus bonum.
 Ganifredus: Quod electis non solum bona, sed etiam mala proficiant ad salutem.
- 108r Bernhardus: Quod in corde compuncto Deus invenitur.
 Petrus de Ravenna: Quod nihil desit homini qui se habet.
- 108v Bernhardus: Quod inspecta mundi fabrica, Dei potentia, sapientia, benignitas commendatur.
 Quod Christo, qui pro nobis obtulit, nosmet ipsos rependere debeamus.
- 109r Quas hostes christianus sacerdos debeat immolare.
 Bernhardus: Quod id prius est distendum, quod vicinius est salutis.
 Petrus de Ravenna: Quod sit etiam in scientia modus discretionis habundus.
- 109v Bernhardus: Quod sanctorum est gaudere cum gaudentibus et lugnetibus conlugere.
- 110r Balduinus: Quod membra sibi invicem serviunt, sibi prosunt.
 Bernhardus: Quod bona sint communia Deo et hominibus providenda.
 Cassianus: Quod homini cedat iniuriae mens quam caritas emollivit.
- 110v Bernhardus: Quod ex caritate sint omnia facienda.
 Ganifredus: De quinque sompni generibus.
- 112i Quod non sit meridies donec ad lucis plenitudinem veniatur.

Bernhardus: Quod regnum Dei in terrenis voluptatibus non consistit.

112v Quod per iustitiam et pacem ad verum gaudium pervenitur.

113r Incipit Ad Corinthios prima

Ganifredus: Quomodo Christus factus <est> nobis sapientia et iustitia?

Quod latro praedicta quattuor habuerit.

Bernhardus: Quod superna non verbo docentur, sed spiritu revelantur.

Quod spiritualis non appetitum sequitur, sed rationem.

113v Petrus de Ravenna: Quod praedicator pro caritate audientium verbum suum debeat moderare.

Gilbertus: Quod prudens praedicator pro captu audientium verbum facit.

Ganifredus: Quod nec negligentes nec refugas Christus salvat.

Hugo de sancto Victore: Quod nec negligentes nec refugas Christus salvat.

Ganifredus: Quomodo diversi, fundamento fidei superaedificant vitia vel virtutes.

114r Bernhardus: Quod stultum sit in acceptis, tamquam in se habitis, gloriari.

Ganifredus: Quomodo fomentum peccati debeat expurgari.

Quomodo Pascha Deo edendum sit?

Petrus: Quod surrectas manus esse oporteat, qui Christi baiulat sacramenta.

114v Gilbertus: Quod Christum non tam desidiosius non tam percure (?) quam moleste trahere videatur.

Hugo de sancto Victore: Quod faciendum non sit, quod sine culpa nequeat consumari.

Bernhardus: Quod non sit caritati contrarium si perversus omnium sanctorum collegio saperetur.

Quantis praeconiis virginitas honoretur?

Bernhardus: Quod ex modo sciendi improbatur scientia vel probatur.

115v Ganifredus: Quod ad superna festinet, qui veram sanctitatem vult habere.

Werricus: Quod calicem daemoniorum bibat, qui frater, detractationibus debriatur.

116r Ganifredus: Quod subiectos aedificent magistrorum opera plus quam verba.

Balduinus: Quod corpus Christi indigne sumere sit non salvatorem, sed iudicem manducare.

Bernhardus: De effectu geminae caritatis.

Gilbertus: Quod furti sit virtutem Christi vel detractioe corrodere vel silentio sepelire.

116v Bernhardus: Quod non caritas, sed stultitiae sit, qui sibi non sufficit aliis providere.

Quod genus prophetiae sit terrena despiciere et amare coelestia.

117r Ganifredus: Quod multis fides, spes, caritas operatur.

Alfredus: Quod quattuor officia virtutum caritas obtineat.

Ganifredus: Quod sint quinque verba, quae loquitur nobis Deus.

Petrus de Ravenna: Cur Apostolus se abortivum nominet?

Bernhardus: Quod a praelatis cura, non curatio, requiretur.

Quod qui ex animo bono consentit corpori (cordi?) Dei, socius est operantis.

Petrus de Ravenna: Qualiter in coelestem hominem terrestres homines generentur?

Bernhardus: Quod tripliciter hominem peccatum primi hominis occupavit.

118r Ganifredus: Quod potenter triumphet de adversario fides viva.

Quod periculosum sit Dominum non amare.

118v **Incipit Ad Corinthios secunda**

De testimonio.

Quod vere sapiens tantum in Domino gloriatur.

119r Quomodo peregrinemur a Domino et conversemur in coelis.

119v Ganifredus: Quod districte (?) in extremo examine singula iudicentur.

120r Quod grati debeamus esse Deo, quod tempore nos servaverit.

Bernhardus: Quod imperitorum oculis sanctorum corporalis afflictio [...]

Quod illi soli placere studendum est, cui sumus iudicio praesentandi.

120v Quod flagellum corporis divinae correctionis sit erga nos attestatio caritatis.

121r Quot modis patientia debeat approbari.

Hugo de sancto Victore: De triplici compassione.

Bernhardus: Quid ille sibi parcat (?) qui minor quam sit desiderat aestimari.

121v **Incipit Ad Galatas**

Quod abundantia temporalium oblivionem pariat aeternorum.

Hugo de sancto Victore: Quod duo sunt in caritate – et servitus et libertas.

Wilhelmus: Quod tripliciter in ecclesia Spiritus Sanctus nos disponat.

De spirituali ambulatione.

122r Quid sit in albis cum Domino ambulare?

Quod facilius innocentes quam poenitentes ad spiritualem moveantur incessum.

122v Bernhardus: Quibus promissis homo alliciat et alliciat voluptatem.

123r De diversitate spirituum.

Quod unumquemque spiritum loquela propria manifestat.

123v Quod a nobis ipsis accepimus naturam miserandi.

Quod adventus Christi ad nos nostrae redemptionis causa fuit spiritualis.

Quod qui gloriatur nec diaboli deicitur iaculis.

124r Hugo de sancto Victore: De triplici cruce.

124v **Incipit Ad Ephesios**

Ganifredus: Quod nimis caritas Dei fuerit pro hominibus incarnari.

125r Iustum est ut lavetur per alium, qui per alium inquinetur.

Quod Christus animae non insideat, quae virtutibus non vestitur.

Quid sit comprehendere cum sanctis; quae sit longitudo, latitudo et profundum?

125v De quattuor modis contemplationis.

126r Ganifredus: De quattuor crucis dimensionibus.

Bernhardus: De diversis ascensionum generibus.

De monte potentiae.

126v De monte scientiae.

Quod Christus nobis salubrem ostendit ascensum.

127r De monte, in quo transfiguratus est Dominus.

De monte, in quo praedicavit Deus.

127v De monte, in quo Dominus ascendit.

Adam: Quomodo Christus adimplet omnia?

Cassianus: Quod per irae minutum lumen extinguatur rationis.

Quod vere pro sanctis interdicitur omnis ira.

Bernhardus: Quod per amorem fidelis ambulat cum Deo.

128v Cassianus: Quod merito iudicetur idolatra, qui pecuniam praefert caritati.

Ganifredus: De inutilitate et avaritia praelatorum.

Quomodo intelligatur ecclesia apostoli non habentem maculam aut rugam?

Cassianus: Quibus armis contra vitia dimicamus?

129r **Incipit Ad Philippenses**

Bernhardus: Quod in Christo, quantum ad vere debitum, nullum singularitatis signum apparuit.

Quod imperfectum suum cognoscere sit scientia sanctorum.

129 Balduinus: Qualiter ab homine carnali tota Trinitas impugnatur.
Bernhardus: Quod non solum laetitia, sed expectatio laetitiae sit iucunda.

Incipit Ad Colossenses

Bernhardus: Quid Christo compati debeat, qui noluit congregare?

Ganifredus: Quod sicut mors sic est resurrectio bipartita.

130 Quod de morte triplici tripliciter resurgemus.

130v Petrus Damiani: Qualiter turpe sit linguam consecratam silentio, vaniloquio relaxari?

Incipit Ad Thessalonicenses

<Prima>

Alfredus: De triplici castitate.

Cassianus: Quanta mala otiositas solet generare?

Incipit Ad Thessalonicenses

<Secunda>

Bernhardus: Quod quivis superbus supra Dominum extollatur.

Cassianus: Quod sancti praedicatione sua nunc asperis blanda nunc blandis aspera soleant commiscere.

131v Incipit Ad Timotheum <Prima>

132r Bernhardus: Quae sit caritas de corde puro et non de duplici caritatis et timoris?

De lege duplici caritatis et timoris.

132v De quattuor generibus supplicationum.

De obsecratione.

De oratione.

De postulatione.

133r De gratiarum actione.

Alfredus: Quid sit puras manus in oratione levare?

Hugo de sancto Victore: Quod actione sive devotione mortua reputetur?

133v Bernhardus: Quod turpe sit monacho sibi ipsi in corporis solacionem dispensare.

Quod laqueus diaboli divitiae nominentur.

Incipit Ad Timotheum secunda

Bernhardus: Quod mandata Domini servare debeat, qui vult in eius populo mirari.

Quomodo pontificis ministerium honoretur.

Quod a Domino iuste repetitur quicquid nobis eius pietas pollicetur.

134r

Incipit Ad Titum

Bernhardus: Quid Deo, quid nobis, quid proximo debeamus?
Quid in nobis sobrietas et iustitia et pietas operentur?
Quod per humanitatem Christi, Dei benignitas innotescit.

134v

Incipit Ad Hebraeos

Bernhardus: Quanta qualitate sancti angeli profectum desiderant electorum.

135r

Hugo de sancto Victore: De virtute Verbi Domini.

Bernhardus: Quod Christi passionibus homini fiducia generetur.

135v

Hugo de sancto Victore: Quod dupliciter debet esse assumptio praelatorum.

Bernhardus: Quomodo intelligi debeat illud Apostoli "Didicit ex his"?

Hugo: Si salus morte Christi quaesita, quanta si diligentia conservanda?

136r

Balduinus: Quod tam miserum quam meritis impiorum respondebunt.

Bernhardus: Quod fides de tribus generum hostibus soleat triumphare.

Adam: Quod Christus VII disciplinas pro peccatis nostris suscepit.

136v

Balduinus: Quod radix aeternae dulcedinis sit amara.

Cassianus: Quod equo calcar ut reprehensio placeat delinquenti.

Petrus: De triplici claudicatione.

Cassianus: Quod qui supernis bonis invidet iudicia reprehendit.

Bernhardus: Quod Christi gratia praesto fuit praeteritis, praesentibus et futuris.

137r

Incipit Jacobus

Gilbertus: Quod unguentum patientiae unxerat (?) unctio caritatis.

Ganifredus: Quod ut nostras salvemus animas, immunditiam et malitiam abicere debeamus.

137v

Gilbertus: Lingua inflammata a Gehenna ad bonum non valeat inflammare.

Bernhardus: Quod Dei sapientiam pax et prudentia comitetur.

Cur in laude sapientia pudicitiae patientia completur?

Adam: Quod indignus sit amore opificis, qui Christi praetulit opus bonum.

Ganifredus: Quod iustus sit non qui peccata non facit, sed qui confitens satisfacit.

138r

Incipit Canonica Petri prima

Wilhelmus: Quod quadruplex est oboedientia.

Bernhardus: De tribus gradibus eorum, qui se a simulationibus alienant.

De peregrino.

De mortuo.

De crucifixo.

138v Balduinus: Quod mortis aeternae liberatio nos mortis alterius faciat debitores.

Ganifredus: Qualiter pastores debeant fieri forma gregis?

139r **Incipit Canonica Johannis prima**

Quod quivis hominum Christum valeat imitari.

Bernhardus: Quae sint, quae a mundi amatoribus requiruntur?

139v Adam de Perseverantia: Quibus laqueis diabolus totum mundum irretivit?

Bernhardus: Quod patientia vel caritas peccata operiat electorum.

Quod praedestinatus ad gloriam non permaneat in peccato.

An sint electi signa salutis?

Bernhardus: De duplici dilectione.

140r De triplici affectione.

Cassianus: Quod malum potest diabolus suggerere non urgere.

Bernhardus: Hominem esse in Deo et Deum in homine, opus sit caritatis.

140v Quod propter se solum Deum diligere debeamus.

Gilbertus: De triplici timore.

141r Bernhardus: Quod coelestem generationem temptationis victoria protestetur.

Quod Christus non solum congregavit populum, sed etiam redemit.

141v De triplici testimonio, quod datur in terra.

De triplici testimonio, quod datur in coelo.

Quod in terris triplex testimonium perhibetur electis.

Quod in coelo et in terra et <in> inferno triplex testimonium perhibeatur.

142r **Incipit Canonica Iudae**

Bernhardus: Quod spiritum vitae non habeat, qui suis ab unitate dividitur.

Apocalypsis

Bernhardus: Quod a Domino calidus diligitur, evomitur tepidus, frigidus tolleratur.

Cassianus: Qualis periculi sit cum quis de fervore convertitur in teporem?

142v Gilbertus: Quod sancti, licet Deum semper habeant, semper quaerunt.

- 143r Bernhardus: De septem sigillis quibus signatus est liber vitae.
 Quod altare, sub quo sancti clamant, Christi dicatur humilitas.
 Quod vitam beatam tripliciter Dei visione fruemur.
- 143v Quod non nisi plenae ecclesiae dabitur beatitudinis plenitudo.
 Quomodo stolae martyrum in agni sanguine dealbantur?
 Bernhardus: Quod consultius sit oculos liquari in lacrimis quam in
 superbia elevari.
 Quod angeli vota nostra proferant eius ad nos gratiam referentes.
 Quod Beatam Virginem, amicta sole, stellis coronata mulier, desi-
 gnavit.
- 144v Quae sit corona qua Virgo virginum coronatur.
- 145v Hugo de sancto Victore: Quod mors Christi prius profuit quam
 fuit.
 Bernhardus: Quod sequi agnum sit eius indicium in omnibus vene-
 rari.
 Gilbertus: Quod contemplationis otium opus habeat non laborem.
- 146r Hugo de sancto Victore: Quod ad exemplar libri vitae libros consci-
 re vel scribere vel corrigere debeamus.
 Bernhardus: Quod Christus sponsus sit in capite et sponsa in cor-
 pore.

Item Apocalypsis

- 146v Ganifredus: Super Apocalypsi sermo primus.
- 147v Sermo secundus.
- 148v Sermo tertius.
- 149v Sermo quartus.
- 150v Sermo quintus.
- 152r Sermo sextus.
- 153r Sermo septimus.
- 154v Sermo octavus.
- 155r Sermo nonus.
- 156v Sermo decimus.
- 157r Sermo undecimus.
- 158v Sermo 12us.
- 160r Sermo 13us.
- 160v Sermo 14us.
- 161r Sermo 15us.
- Sermo 16us.
- 161v Sermo 17us.
- 162r Sermo 18us.
- 163v Sermo 19us.
- 165r Sermo vicesimus.
- 166r Quod praelatus ceteris providentiam, sibi vitae debeat honestatem.

Quae sint VII signacula libri.

De misterio Dominicae incarnationis.

166v Quod praelatus tam subditorum quam proprias debet metiri defectus.

Quid sit sanctorum perfectio?

167r Quod Beata Virgo cum corpore sit assumpta.

Quod ex parte omni pateat regnum Dei.

167v Quod supernae Ierusalem fundamenta XII gemmarum nominibus designentur.

168v Quod de caritate superna civitas sit constructa.

„GLOSSA SUPER NOVUM TESTAMENTUM” (BJ 1496) DE JEAN ISNER

Résumé

La publication que nous présentons, a été préparée dans le cadre des travaux sur le répertoire des commentaires bibliques polonais du moyen âge. Paru dans le tome II des *Acta Mediaevalia*, le commentaire à la Genèse dû à Stanislas de Zawada (XVe s.), a été le premier ouvrage de ce cycle.

Jean Isner fut philosophe et théologien. Il naquit vers 1345 et mourut en 1411. Il fut l'organisateur des études à l'université de Cracovie. Depuis 1397, il travailla énergiquement à la création de la faculté de théologie à cette université. De 1401 à 1411, il fut professeur de théologie. Il laissa plusieurs traités, dans lesquels il exposa ses vues philosophiques et théologiques. Bon organisateur, enseignant et prédicateur, il manqua d'originalité dans ses opinions. Ses ouvrages ont en grande partie le caractère de compilation. „Glossa super Novum Testamentum” qui nous intéresse ici, est un recueil de remarques copiées de divers auteurs qui s'étaient employés à commenter les livres du Nouveau Testament. Dans son *Repertorium Biblicum* (10761; 11317), Stegmüller évoque l'existence de fragments anonymes de cette compilation dans différentes bibliothèques européennes. A confronter cependant ces fragments avec le manuscrit d'Isner, on constate certaines différences dans la composition. Pour établir l'apport d'Isner à cette compilation, il faudrait procéder à des recherches détaillées. Si nous publions les questions contenues dans „Glossa super Novum Testamentum”, c'est parce qu'elles sont liées à la personne de Jean Isner et au milieu universitaire de Cracovie, où cet ouvrage fonctionnait.